

**Використання кейс-технології під час професійної підготовки
майбутніх учителів трудового навчання та технологій**

Анотація. У цій статті розглядається поняття «кейс-технології» як ефективного засобу активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів. Розкривається значення і зміст новітніх методів кейс-технології, наводяться приклади проблемних ситуацій.

Ключові слова: кейс-технологія, студенти, майбутні вчителі трудового навчання та технологій.

Abstract. In this article examines the concept of «case-technology» as an effective means of activating the educational and cognitive activity of students. The meaning and content of the latest methods of case technology are revealed, examples of problem situations are given.

Keywords: case-technology, students, future teachers of labor education and technology.

Постановка наукової проблеми. Сучасний розвиток суспільства потребує нової системи освіти – «інноваційної освіти», яка формує у майбутніх учителів налаштованість на майбутнє, почуття відповідальності та впевненості в собі. Конкуренція на ринку праці, зростання вимог з боку роботодавців, потреба у професійній підготовці фахівців, здатних до постійної самоосвіти, призвели до впровадження нових методів навчання в освітній процес закладів вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню використання кейс-технології під час професійної підготовки майбутніх фахівців присвячено значну кількість науково-педагогічних праць (Н. Боталова, В. Давиденко, Г. Каніщенко, Н. Мироненко, В. Наумова, Т. Пашенко, О. Сидоренко, Т. Ситнік, О. Смолянинова, Ю. Сурмін, О. Шевченко, П. Шеремета, В. Чуб та ін.).

Мета і завдання статті. Метою даної статті є розкриття сутності та значення кейс-технології у професійній підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій. Завдання статті: 1) розкрити зміст кейс-технології як ефективного засобу активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів; 2) висвітлити навчальні та виховні завдання кейс-технології; 3) охарактеризувати новітні методи кейс-технології та навести приклади їх використання в освітньому процесі майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

Виклад основного матеріалу. Одним із новітніх дієвих методів активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів можна вважати кейс-технології. Дану технологію ми розглядаємо як основу інноваційного потенціалу розвитку критичного мислення майбутніх вчителів трудового навчання та технологій у процесі професійної підготовки. В основі кейс-технології лежить використання кейсів. Однак, зміст поняття «кейс» тлумачиться не однозначно. Існують певні розбіжності у визначеннях, хоча переважна більшість науковців та дослідників все ж сходяться в своїх поглядах щодо обов'язкової наявності в кейсі реальної ситуації.

Кейс являє собою опис реальної ситуації; події, які реально відбулися в тій чи іншій галузі та описані автором для того, щоб спровокувати дискусію в навчальній аудиторії, стимулювати студентів до детального аналізу, продуктивного обговорення й прийняття рішення. Під кейсом (конкретною ситуацією) варто розуміти фрагмент з реальної практики, що містить проблему і не має єдиновірного рішення. Цей випадок, образно кажучи, можна назвати частиною реальності в аудиторії. Необхідність розв'язувати реальні задачі змушує студентів оновлювати всі свої теоретичні знання з метою розробки варіантів вирішень. Оскільки всі люди, які беруть участь у справі, є абстрактними, немає етичних проблем, пов'язаних з пошуком і аналізом помилок. Кейс-метод сприяє розвитку вміння вирішувати поставлені проблеми з урахуванням конкретних умов і наявності фактичної інформації. Також метод має значний педагогічний ефект, оскільки розвиває такі кваліфіковані якості

особистості, як уміння аналізувати та діагностувати проблеми, формулювати та висловлювати свою позицію, спілкуватися, дискутувати, сприймати та оцінювати вербальну і невербальну інформацію. У певному сенсі такий підхід допомагає сформувати професійні та особистісні якості людини. Це створює у неї почуття впевненості в собі і допомагає подолати надмірну боязкість або самовпевненість.

Кейс-технології передбачають наступні навчальні завдання:

- набуті навичок аналізу практичних завдань з використанням отриманого теоретичного матеріалу;
- розвивати навички оцінки ситуації, відбирати та організовувати пошук інформації;
- розвивати навички розробки багатоваріантного підходу до виконання планів дій;
- здатність і навички розвитку конструктивної критики;
- розвивати вміння правильно ставити питання та запити;
- розвивати вміння самостійно приймати рішення в умовах невизначеності;
- розвивати навички та методи всебічного аналізу ситуації та прогнозування розвитку ситуації.

Із вище зазначеного можемо стверджувати, що навчальні завдання кейс-технології полягають у набутті комплексу навичок використання теоретичного матеріалу для аналізу практичних проблем, необхідних для професійного зростання. Кейс-технологія має певні переваги, так як є не тільки ефективний навчальний компонент, а й має великий виховний потенціал з позиції формування особистісних якостей майбутнього вчителя трудового навчання та технологій:

- формування відповідальності за власний аналіз ситуації та роботу всієї вашої команди;
- розвиток навичок спілкування, формування комунікативної компетентності;
- розвиток творчості;
- створення конкурентоспроможності;
- розвивати навички роботи в групі;
- розвивати волюві якості та цілеспрямованість;
- формування потреби досягнення;
- формування впевненості в собі.

Найважливіше, що використання кейс-технологій сприяють формуванню соціально-активної і життєвокомпетентної особистості, здатної до саморозвитку, самовдосконаленню і самореалізації.

Застосування *кейс-технологій* активно стимулює інтелектуальну та творчу складову діяльності студентів, оскільки ця технологія передбачає розбір конкретних ситуацій, який включає самостійну роботу; застосування «мозкового штурму» в межах малої групи; публічний виступ із представленням та захистом запропонованого рішення; контрольне опитування учасників на предмет знання фактів кейсу, що розбирається.

Метод надає можливість розвинути у майбутніх фахівців самостійне мислення, уміння глибше зрозуміти тему, уявлення, мислення та дискусію, аналітичне стратегічне мислення, вміння вирішувати проблеми і робити раціональні висновки, комунікаційні навички. Кейс-метод дає змогу навчитися поєднувати теоретичні знання з реаліями життя, перетворювати абстрактні знання у цінності і вміння.

Здійснивши аналіз значної кількості науково-педагогічних джерел було виокремлено наступні методи кейс-технології: метод ситуаційного аналізу, інциденту, ситуаційно-рольових ігор, візуалізації, пазлів, дискусії.

Метод ситуаційного аналізу полягає в тому, що студентам пропонується реальна або імітована конкретна ситуація, яка потребує глибокого і детального дослідження та аналізу, для знаходження практичного його вирішення. Під час проведення даного методу студенти активізують свою розумову діяльність, генерують нові ідеї та набувають практичних навичок вирішення поставлених проблем.

Наприклад, під час вивчення модуля «Технологія і обладнання швейного виробництва» можна запропонувати студентам ситуацію: «На святкування випускного вечора Ви собі(або подрузі) пошили вечірню сукню, але коли Ви(чи подруга) вже вийшли із дому, то випадково порвали низ сукні. Запропонуйте вирішення проблеми, якщо у вас є не більше 20 хв. часу і немає коштів на придбання іншої сукні».

На практичному занятті з «Теорія і методики трудового навчання та технології» можна розглянути ситуацію: «У Ваш перший робочий день, на уроці трудового навчання у 9 класі, учні демонстративно Вас ігнорують: розмовляють між собою, ходять по класу, не звертають увагу на Ваші зауваження і т.д. Запропонуйте варіант налагодження відносин із класом».

Метод інциденту. Особливість цього методу в тому, що той хто навчається сам знаходить інформацію для прийняття рішення. Студенти отримують коротку інформацію про певну ситуацію, для вирішення якої наявної інформації явно недостатньо, тому вони повинні зібрати і проаналізувати необхідну інформацію. Тому студенти отримують завдання на самостійну роботу, виконання якого допоможе у вирішенні представленої ситуації. Спочатку студентам представляється проблемна ситуація у вигляді повідомлення, фото, презентації. Потім група ділиться на підгрупи та кожна пропонує варіанти вирішення проблеми. Після цього усі варіанти обговорюються та знаходяться більш вдалі у даному випадку. Наприклад, на практичному занятті дисципліни «Теорія і методика трудового навчання та технології», при вивченні теми «Методи проектування» можна запропонувати вирішити ситуацію: «У житловому будинку, у спальній кімнаті, перенесли вікно з однієї стіни на іншу. Відповідно, коли замурували отвір попереднього місцезнаходження вікна – утворилася ніша розміром 1,3м×1,5м. Запропонуйте варіант практичного використання ніші з ескізом та орієнтовним підрахунком необхідних витрат».

Метод ситуаційно-рольових ігор. Використовуючи даний метод студенти мають можливість взяти участь у змодельованій реальній життєвій ситуації, проявити отримані теоретичні знання, сформувані професійні вміння та навички, проаналізувати й обґрунтувати правильність дій усіх учасників. За допомогою такого варіанту кейсів вивчення теми або певного питання стає цікавішим, що значно мотивує студентів до подальшого засвоєння нового матеріалу. Наприклад, на практичному занятті з «Технології і обладнання швейного виробництва» можна змодельовувати ситуацію, що навчальна майстерня виступає в ролі швейного цеху, якому замовили виготовлення прапора закладу освіти. Учасників можна розділити на дизайнерів, розкрійників, швачок тощо. Кожен учасник має можливість проявити усі свої знання та здібності, як і в особистій роботі, так і у взаємодії колективу. Після закінчення роботи кожен учасник повинен проаналізувати свою роботу та правильність дій інших «працівників».

Метод візуалізації. При цьому методі, студенти отримують від викладача папки з необхідними запитаннями та картинками, які повинні допомогти вирішити поставлену проблемну ситуацію. Наприклад, за темою «Види рукавів, їх призначення та способи обробки» можна створити папку із картинками, на яких зображено силуети жіночих суконь (але рукави відсутні) та різними фасонами рукавів. Студенти, опираючись на отримані теоретичні знання, повинні сформувані правильні пари – сукня-рукав. За допомогою методу візуалізації заняття проходить цікавіше, а вивчена тема краще засвоюється.

Метод пазлів. Даний метод можна застосовувати як у індивідуальній формі організації роботи, так і у фронтальній, чи груповій. Студенти отримують конверт із пазлами, які вони повинні зібрати. Наприклад, перед розробкою творчого проєкту студентам пропонуються конверти, у яких знаходяться етапи виконання проєкту, які необхідно їм скласти у правильній послідовності. За допомогою цього методу студенти закріплюють вивчений матеріал і при розробці творчого проєкту будуть менше допускати помилок.

Метод дискусії. В організації відкритої дискусії за матеріалом проблемного кейсу важливе вміння викладача правильно вести дискусію. Перш ніж ставити запитання, вчителі повинні звернути увагу студентів на конкретну інформацію в тексті кейсу та відповідати

завчасно. Вчителі можуть завершити обговорення, проаналізувавши рішення, які учні знайшли разом. Тому при повторному застосуванні цього методу під час вивчення предмета в учнів формуються стійкі навички розв'язування реальних задач. Тематичні дослідження можуть бути індивідуальними або груповими. Розуміння кейсів може здійснюватися безпосередньо на лекціях і практичних заняттях, або у формі самостійної роботи. Кейсові джерела для майбутніх учителів трудового навчання і технологій можуть бути найрізноманітнішими: фільми, наукова інформація, презентації, досвід студентів.

Висновки. Отже, слід зазначити, що застосування викладачем кейс-технології не тільки активізує навчально-пізнавальну та самостійну діяльність студентів у процесі навчання, а й формує позитивну мотивацію для професійного та особистісного розвитку майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

Список використаних джерел:

1. Бенера В.Є., Цісарук І.В. Самостійна робота: теорія і практика у професійній підготовці майбутнього вчителя трудового навчання та технологій: посібник. Хмельницький: ФОП Цюпак А.А., 2020. С. 194-200.
 2. Мироненко Н. Застосування кейсових технологій під час викладання дисципліни «Технологія побутової діяльності» майбутнім вчителям трудового навчання. *Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. Випуск 11 (III). С. 136-139.
 3. Сурмін Ю.П. Кейс-метод: становлення та розвиток в Україні. *Вісник НАДУ*. 2015. № 2. С. 19-29.
 4. Сурмін Ю. Кінець епохи «старанних відмінників». Кейс-метод як засіб якісного оновлення української освіти. *Синергія*. 2001. № 2-3. С. 27-33.
- Шевченко О.П. Навчальний потенціал кейс-методу. URL: <http://vuzlib.com/content/view/315/84/> (дата звернення: 14.09.2022).